

Riigikogu väliskomisjoni istungi protokoll nr 126

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 10. märts 2025

Algus 11.04, lõpp 11.33

Juhataja: Marko Mihkelson (esimees)

Protokollija: Kristiina Reinfeldt (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Eerik-Niiles Kross, Urmas Reinsalu, Luisa Rõivas, Henn Põlluaas

Komisjoni ametnikud: Birgit Keerd-Leppik (nõunik-sekretariaadijuhataja), Ivar Mölder (nõunik), Helgi Kundla (nõunik)

Puudusid: Mart Helme, Maria Jufereva-Skuratovski, Ester Karuse ja Juku-Kalle Raid

Kutsutud: välisminister Margus Tsahkna, juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstler Kerli Veski (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud välissuhtlemisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE I) teise lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise Demokraatia ja Valimisabi Instituudi põhikirjaga ühinemise seaduse eelnõu (559 SE I) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Väliskomisjoni nädala (10.03-16.03.2025) töökava:

Komisjoni istung esmaspäev, 10. märts 2025 kell 11.00

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud välissuhtlemisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Rahvusvahelise Demokraatia ja Valimisabi Instituudi põhikirjaga ühinemise seaduse eelnõu (559 SE I) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Väliskomisjoni ja riigikaitsekomisjoni ühine väljasõiduistung Kaitseväge peastaabis esmaspäev, 10. märts 2025 kell 11.45

1. Jalaväemiine keelustav Ottawa konventsioon

Komisjoni istung teisipäev, 11. märts 2025 kell 14.00

1. Eesti väliskaubanduspoliitika prioriteedid

2. Vabariigi Valitsuse algatatud välissuhtlemisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäev, 13. märts 2025 kell 13.00

1. Eesti seisukohad märtsil 2025 toimuval Euroopa Liidu välisasjade nõukogu istungil
2. Info ja muud küsimused

Väliskomisjoni ja Euroopa Liidu asjade komisjoniga reede, 14. märts 2025 kell 9.00

1. Eesti seisukohad 20.-21. märtsil 2025 toimuval Euroopa Ülemkogul
2. Info ja muud küsimused

Lähetused:

14.-15. märtsil 2025 viibib väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson välislähetuses Leedu Vabariigis, kus esineb töötoas "Ottawa lepingu ümberhindamine: miinitõrje vajadus Balti riikides"

Kohtumised:

Esmaspäeval, 10. märtsil 2025 kell 13.15 kohtub väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson Põhjala ja Balti riikide suursaadikutega

Teisipäeval, 11. märtsil 2025 kell 11.00 kohtuvad väliskomisjoni liikmed Gruusia opositsioonipoliitiku Anna Dolidzega (L251)

Teisipäeval, 11. märtsil 2025 kell 12.00 kohtub väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson Taipei Riia esinduse juhi Andrew Lee'ga

Marko Mihkelson tegi ettepaneku täiendada esmaspäevase istungi päevakorda

Rahvusvahelise Demokraatia ja Valimisabi Instituudi põhikirjaga ühinemise seaduse eelnõuga 559 SE I.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Urmas Reinsalu, Luisa Rõivas).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud välissuhtlemisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE I) teise lugemise ettevalmistamine

Marko Mihkelson sõnas, et tänase istungi eesmärk on kuulata ära Vabariigi Valitsuse arvamus väliskomisjoni esitatud muudatusettepanekutele, mis lubavad luua territoriaalvalitsuste ja üksuste esindusi Eestis ning Eesti esindusi territoriaalvalitsuste ja üksuste juures. Komisjon tegi need ettepanekud 27.11.2024 istungil. Kõikide teiste muudatusettepanekute arutelu toimub homsel istungil, samuti tehakse siis menetluslikud otsused. **Margus Tsahkna** kinnitas, et valitsus käsitles teemat 13. veebruaril kabinetinõupidamisel ning toetab muudatusettepanekuid. Tsahkna tõi välja, et üks olulisemaid arutlustemasid oli territoriaalvalitsuste esinduste registreerimine välisministeeriumi poolt. Ta nentis, et praeguses õiguses ei ole vastavat terminit selgelt defineeritud ning kui see seadusesse lisatakse, tuleb mõista, et see on delegatsiooninorm. Lisaks rõhutas ta, et valitsus peab iga sellise juhtumi puhul eraldi otsustama, kas anda nõusolek või mitte. Ta lisas, et kuna Eestil puudub seni selgelt määratletud poliitika selliste esinduste suhtes, on valitsuse ülesanne töötada välja juhised, mis lähtuvad Eesti välispoliitilistest eesmärkidest. Iga konkreetse juhtumi puhul tehakse eraldi otsus. Kokkuvõttes kinnitas Tsahkna, et valitsus toetab muudatusettepanekuid nii sisuliselt kui ka vormiliselt. **Kerli Veski** märkis, et kuigi praegu on välisesinduste akrediteerimise roll välisministeeriumil, oleks tulevikus välisministeeriumil pädevus ka nende üksuste esinduste registreerimisel. Ta toonitas, et valitsus peaks kujundama laiemat poliitikat selles valdkonnas, kuna muudatus on nii märkimisväärne, et see ei saaks olla ainult välisministeeriumi protokolliosakonna otsustada, milliseid üksusi registreerida või mitte. Seetõttu on tema sõnul oluline, et valitsus looks vastava poliitilise suunise.

Marko Mihkelson palus selgitada, kuidas saatkonna avamise protsess praktiliselt välja näeb. Ta soovis teada, milline on see protseduur riikide puhul, kellega Eestil on diplomaatilised suhted ja keda Eesti tunnustab. **Kerli Veski** selgitas, et saatkonna avamise protsess algab sellest, et vastav riik pöördub ametlikult Eesti poole ja teatab oma soovist. Seejärel toimub erinevate asutuste koostöö. Kui otsus on positiivne, kinnitatakse esinduse avamise toetamine ning seejärel keskendutakse praktilistele küsimustele, nagu ruumide leidmine ja avamise ajakava. Välisministeerium akrediteerib esinduse ning maksu- ja tolliamet kannab esinduse ametlikult registreerimise, võimaldades tal tegutseda tööandjana ja täita muid vajalikke administratiivseid kohustusi.

Urmus Reinsalu uuris täpsemalt valitsuse seisukoha ja selle kujunemise kohta. **Margus Tsahkna** selgitas valitsuse seisukoha kujunemist ning rõhutas, et territoriaalvalitsust ei saa käsitleda võrdsena Eesti poolt tunnustatud riigiga.

Marko Mihkelson esitas täpsustava küsimuse, märkides, et selle muudatusettepanekuga liigub Eesti selgelt uue pretsedendi loomise suunas. Ta rõhutas, et Eesti ei ole esimene riik, kes sellise küsimusega tegeleb, ning soovis teada, kuidas on analoogseid esindusi reguleeritud lähiriikides. Mihkelson tundis huvi, milline on nende esinduste staatus nendes riikides ning millised õigused ja kohustused on nende töötajatel. Ta rõhutas, et eesmärk ei ole leiutada midagi täiesti uut, vaid lähtuda sarnastest põhimõtetest, mida on kasutanud Eesti partnerid ja liitlased. Samuti viitas ta sellele, et Ameerika Ühendriikides ja mitmes teises riigis on teatud sellised mehhanismid juba kasutusel. **Urmus Reinsalu** selgitas, et Ameerika Ühendriigid on lahendanud sarnase küsimuse eraldi siseriikliku õigusaktiga. Ta märkis, et vajadusel saab Ameerika Ühendriikide vastava seaduse üle vaadata. Euroopa riikide osas tõi Reinsalu välja, et erinevates riikides on selliseid esindusi käsitletud erinevalt – mõnes kohas on kasutatud mittetulundusühingu loogikat, teistes rahvusvahelise organisatsiooni vormi. Ta tõi võrdluseks, et ka Eestil on diplomaatilised suhted Malta orduga. **Margus Tsahkna** meenutas, et arutelu all olevad muudatusettepanekud on väliskomisjoni algatatud ning valitsus on neid hinnanud ja sellega nõustunud. Ta selgitas, et kui muudatus jõustub, tekib uus olukord, kus valitsus peab kujundama vastava poliitika. Ta märkis, et antud juhtum on uus ja senisest erinev, mistõttu nõuab see eraldi käsitlemist. **Marko Mihkelson** rõhutas, et ei ole vaja sündmustest ette rutata. Ta märkis, et uus muudatusettepanek avab võimaluse edasisteks läbirääkimisteks.

Urmus Reinsalu küsis Margus Tsahknalt, kas valitsus käsitleb territoriaalvalitsusi ka föderatsiooni subjektidena. Ta rõhutas, et see on oluline küsimus ning väljendas muret, et praegune formuleering võib viia segaste tõlgendusteni. **Kerli Veski** selgitas, et praegune sõnastus on teadlikult laiem ning ei ole loodud konkreetse territoriaalse üksuse jaoks. Ta märkis, et sarnane terminoloogia on kasutusel ka liiklusseaduses, et vältida paralleelsete mõistete loomist erinevates õigusaktides. Veski rõhutas, et lõppkokkuvõttes taandub küsimus valitsuse poliitikale – kui konkreetne taotlus esitatakse, otsustatakse juhtumipõhiselt, kuidas sellele vastata.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise Demokraatia ja Valimisabi Instituudi põhikirjaga ühinemise seaduse eelnõu (559 SE I) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Marko Mihkelson teatas, et komisjon peab muutma eelnõu 559 SE saalis arutamise kuupäeva, kuna varasem kuupäev ministrile ei sobi.

Otsustati:

3.1. Muuta eelnõu täiskogus arutamise kuupäeva ja määrata selleks 09.04.2025 (konsensus: Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Urmus Reinsalu, Luisa Rõivas).

4. Info ja muud küsimused

Marko Mihkelson andis komisjoni liikmetele teada, et Riigikogu esimees on kirjutanud väliskomisjoni esimehele kirja, kus anti teada, et Riigikogu liikmed esitasid juhatuseteadmiseks Gruusia toetusrühma moodustamise teatise, ent juba varasemalt on moodustatud ka Eesti-Gruusia parlamendirühm. Kuna välissuhtlemisseaduse § 6 lõike 2 punkti 2 alusel koordineerib väliskomisjon Riigikogu välissuhtlemist, palub Riigikogu juhatus sellest tulenevalt väliskomisjonil laiemalt analüüsida parlamendirühmade moodustamise ja tegutsemise põhimõtteid.

Lisaks sõnas Mihkelson, et 06-7.06.2025 toimub iga-aastane Eesti, Läti ja Leedu väliskomisjonide kohtumine. Sel aastal toimub kohtumine Kaunases. Ta palus anda liikmetel oma osalussoovist teada.

Lõpetuseks sõnas Mihkelson, et Casimir Pulaski Fond kutsub teda visiidile Washingtoni 6.-9.04.2025. See toob kokku parlamendiliikmed Poolast, Prantsusmaalt ja Saksamaalt. Visiidi eesmärk on arutada transatlantilist julgeolekut, Euroopa rolli NATO-s ning koostööd USA otsustajatega, sealhulgas kohtumised USA Kongressi liikmete, Senati Euroopa alamkomisjoni, riikliku julgeolekunõukogu ning välis- ja kaitseministeeriumi esindajatega. Lisaks on kavas ekspertarutelud juhtivates mõttekodades. Ta tegi ettepaneku teha komisjoni poolne otsus.

Otsustati:

4.1. Toetada väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni osalemist Casimir Pulaski Fondi korraldatud visiidil Washingtoni 6.-9.04.2025. Lähetuskulud katta väliskomisjoni välislähetuste eelarvest. (konsensus: Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson, Urmas Reinsalu, Luisa Rõivas, Henn Põlluaas).

(allkirjastatud digitaalselt)
Marko Mihkelson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristiina Reinfeldt
protokollija